

TRÒ CHƠI QUÂN SỰ TRONG DẠY HỌC MÔN GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG VÀ AN NINH TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC THỦ ĐÔ HÀ NỘI

Nguyễn Thị Thu Hiền

Trường Đại học Thủ đô Hà Nội

Tóm tắt: Trò chơi quân sự trong dạy học môn Giáo dục quốc phòng và an ninh có vai trò to lớn trong việc truyền thụ kiến thức, rèn luyện kỹ năng cho sinh viên, tạo hứng thú cho sinh viên trong quá trình học tập. Những năm qua, việc tổ chức trò chơi quân sự trong dạy học môn Giáo dục quốc phòng và an ninh tại trường Đại học Thủ đô Hà Nội đã được thực hiện và mang lại những hiệu quả tích cực. Tuy nhiên, vẫn có những hạn chế nhất định cần nhìn nhận và có những giải pháp phù hợp.

Từ khóa: Giáo dục quốc phòng và an ninh, trò chơi quân sự, hứng thú, hiệu quả.

Nhận bài ngày 23.8.2023; gửi phản biện, chỉnh sửa, duyệt đăng ngày 26.01.2024

Liên hệ tác giả: Nguyễn Thị Thu Hiền; Email: ntthien@daihocthudo.edu.vn

1. MỞ ĐẦU

Chơi là một hoạt động hấp dẫn, phù hợp với sự phát triển tự nhiên của tâm lý và sinh lý tuổi trẻ (từ nhi đồng đến thiếu thanh, thanh niên). Những yêu cầu của môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh có tính hệ thống sẽ được sinh viên tiếp nhận, tự rèn luyện một cách thoải mái thông qua hoạt động “chơi”. Trò chơi hóa môn Giáo dục quốc phòng và an ninh là một việc làm tích cực góp phần giúp tuổi trẻ bước vào nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc một cách nhẹ nhàng, hiệu quả.

Trò chơi quân sự có mục đích rèn luyện lòng yêu nước, giáo dục ý thức quốc phòng, rèn luyện tinh thần và giác quan, rèn luyện sức khỏe dưới dạng vui chơi bằng các trò chơi nhỏ, trò chơi lớn và các trò chơi tổng hợp dưới hình thức “hội trại thi tài” (cuộc chơi mang tính tổng kết từng đợt học hoặc từng học kỳ, năm học nhất định). Trò chơi quân sự làm cho sinh viên tự nguyện rèn luyện một số kỹ năng quân sự, tính cách cá nhân, tạo lập nếp sống và tác phong quân sự, luôn luôn sẵn sàng hành động. Hành động đó qua vui chơi mà thấm nhuần từ lòng yêu nước của truyền thống lịch sử dân tộc và lịch sử cách mạng bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa, kết hợp với các bài học chính khóa nên hành động có tính toán, có ý thức, có hiệu quả.

Phương pháp dạy học thông qua các trò chơi quân sự hỗ trợ cho chương trình môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh, phù hợp với tâm lý người học và có hiệu quả sâu sắc. Hoạt động trò chơi đối với thanh niên, sinh viên không chỉ là một cách giải trí, một cách thư giãn thần kinh sau những giờ học căng thẳng mà còn là một nhu cầu của lứa tuổi đang ưa hoạt động, thích vui vẻ và giao tiếp, tiếp nhận sự hiểu biết kỹ năng qua hành động. Đó là biện pháp của tự bản thân thanh niên, sinh viên luôn luôn vươn tới sự hoàn thiện về hiểu biết, về tính cách để tự khẳng định mình. Đó thực chất là sự tự nguyện rèn luyện hết sức sinh động, không cảm thấy khó nhọc hay bị gò bó.

Việc tổ chức các trò chơi quân sự trong dạy học môn Giáo dục quốc phòng và an ninh tại các trường đại học, các trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh những năm qua đã được thực hiện và đem lại những hiệu quả rất tích cực. Nhiều trường đại học, trung tâm giáo dục quốc phòng đã

thực hiện truyền thông qua các hình ảnh, video clip về các trò chơi quân sự trong các đợt sinh viên học giáo dục quốc phòng và an ninh. Điều đó tạo ra sự tò mò, hứng thú của người xem và thúc đẩy mong muốn trải nghiệm của thanh niên, sinh viên. Tại trường Đại học Thủ đô Hà Nội, hoạt động dạy và học môn Giáo dục quốc phòng và an ninh được thực hiện theo đúng chương trình của Bộ Giáo dục và đào tạo, cả nhà trường và giảng viên môn Giáo dục quốc phòng và an ninh đều tích cực đổi mới để nâng cao hiệu quả dạy học, trong đó việc đưa các trò chơi quân sự vào quá trình dạy học môn Giáo dục quốc phòng và an ninh cũng là một vấn đề quan trọng được quan tâm.

2. NỘI DUNG

2.1. Một số vấn đề cần quan tâm khi tổ chức trò chơi quân sự trong dạy học môn Giáo dục quốc phòng và an ninh

Các trò chơi từ trò chơi nhỏ đến trò chơi lớn đều phải có chủ đề nhất định. Đó có thể là chủ đề có ý nghĩa lịch sử, một sự tích anh hùng có ý nghĩa khơi dậy lòng yêu nước, ý thức bảo vệ Tổ quốc. Chủ đề nên thiết thực, sát với nội dung bài học, phù hợp với điều kiện thực tiễn, gây hứng thú, tò mò cho người chơi, tránh những chủ đề nghe “kêu” mà không thu hút được người chơi. Có những trò chơi ngắn không cần đặt tên và chủ đề.

Hướng dẫn chơi là cả một nghệ thuật về tâm lý và thực hành sao cho vui, hấp dẫn người chơi ngay từ khi mới nêu chủ đề và luật chơi, không phức tạp, dễ tham gia. Khi chơi không gây căng thẳng mệt mỏi mà thấy bổ ích. Chơi đi chơi lại một kiểu trò chơi có vẻ cũ nhưng vẫn giữ được tính hấp dẫn của nó vì chủ đề luôn mới. Người hướng dẫn chơi phải hiểu đối tượng, hiểu tình hình là chơi trên địa điểm rộng hay hẹp, trong nhà hay ngoài trời, chơi lúc mưa hay lúc nắng, có thể chơi dài hay ngắn về thời gian, chơi xen kẽ trò chơi thể lực với trò chơi trí tuệ. Người hướng dẫn chơi phải rất nhạy cảm các vấn đề trên như một bản năng nghề nghiệp. Ngoài chương trình chơi được định trước, có thể bất chợt cho chơi ngay khi yêu cầu cần thiết. Muốn làm được như vậy thì người hướng dẫn chơi phải có “vốn” trò chơi phong phú, có khả năng sáng tạo ra trò chơi mới hoặc sáng tạo ra chủ đề chơi lôi cuốn được người chơi.

Tạo không khí chơi vui, hấp dẫn, đan xen trong các tiết học hoặc trong giờ ngoại khóa, đôi lúc chỉ cần thời gian 5-10 phút. Người hướng dẫn chơi không nhất thiết phải là giảng viên hay cán bộ chuyên trách mà có thể là chính sinh viên tự động nêu ra trò chơi và hướng dẫn luật chơi. Trong khi chơi có thể có các câu khẩu hiệu, băng rôn, tạo không khí náo nhiệt. Kết thúc trò chơi cần biểu dương các tập thể thắng cuộc bằng các món quà vật chất hoặc tinh thần.

Trò chơi phải đạt được hiệu quả hình thành, rèn luyện một số kỹ năng quân sự cần thiết tuy nhiên không phải chỉ chơi một vài trò là có hiệu quả ngay. Đây là cả một quá trình thông qua sự tác động của nhiều biện pháp. Trò chơi mang tính tập thể, là sự cố gắng của mỗi người tham gia cho nên khi chơi dễ bộc lộ tính cách cá nhân. Trong khi chơi, hiệu quả cao đạt được là sự trung thực, thẳng thắn, sự tương trợ, giúp đỡ và tinh thần đoàn kết. Người hướng dẫn chơi cần chú ý đến các mục tiêu của trò chơi, nếu thấy các biểu hiện xa rời hoặc ngược lại với các mục tiêu đã đề ra thì cần loại trừ ngay, định hướng và động viên những người tham gia.

2.2. Thực trạng tổ chức các trò chơi quân sự trong dạy học môn Giáo dục quốc phòng và an ninh tại trường Đại học Thủ đô Hà Nội

2.2.1. Thuận lợi

Môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh là một môn học được triển khai theo mô hình học tập trung, chương trình môn học được thực hiện theo thông tư số 05/2020/TT-BGDĐT ngày 18/03/2020 của Bộ Giáo dục và đào tạo. Tại trường Đại học Thủ đô Hà Nội, sinh viên tham gia học tập môn học này tại cơ sở 2 của nhà trường thôn Đạc Tài, xã Mai Đình, huyện Sóc Sơn, Hà Nội với diện tích rộng, cơ sở vật chất khang trang, có ký túc xá, nhà ăn đảm bảo điều kiện sinh hoạt cho sinh viên. Đây là tiền đề để việc dạy và học môn học Giáo dục quốc phòng an ninh cũng

như việc tổ chức các hoạt động ngoại khóa ngoài giờ học diễn ra hiệu quả.

Lãnh đạo khoa Khoa học thể thao và sức khỏe, lãnh đạo nhà trường luôn khuyến khích, động viên cán bộ, giảng viên đổi mới phương pháp giảng dạy, tiếp cận với những phương pháp dạy học tích cực, để sinh viên làm trung tâm và tự lĩnh hội kiến thức thông qua hoạt động thực tiễn. Cùng với đó, đội ngũ giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh rất tâm huyết với hoạt động giảng dạy, luôn nỗ lực tìm kiếm, học hỏi và đổi mới hoạt động dạy nhằm tạo hứng thú cho sinh viên trong quá trình học tập mà vẫn lĩnh hội được những kiến thức cần thiết.

Sinh viên trường Đại học Thủ đô Hà Nội bao gồm nhiều ngành học khác nhau, cả sinh viên ngành sư phạm và ngoài sư phạm nhưng đa số sinh viên đều rất năng động, nhiệt tình và sáng tạo. Có những trò chơi mà sinh viên chủ động đưa ra phương án, cách thức chơi và hướng dẫn chơi cho các bạn trong lớp, giảng viên làm nhiệm vụ bao quát chung và định hướng hoạt động. Trong quá trình tổ chức trò chơi sinh viên cũng rất hăng hái tham gia, có tinh thần đoàn kết, cổ vũ, động viên nhau, cạnh tranh công bằng trong thi đấu.

2.2.2. *Khó khăn*

Việc tổ chức dạy học môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh tại trường Đại học Thủ đô Hà Nội thường được tiến hành song song cùng với môn Giáo dục thể chất khi giảng dạy tại cơ sở 2. Việc làm này có nhiều thuận lợi song cũng có những khó khăn đáng ghi nhận đó là việc học chia ca, trong một buổi học sinh viên phải học cả môn Giáo dục quốc phòng và môn Giáo dục thể chất nên khi kết thúc một môn học sinh viên phải về ký túc xá để thay trang phục vì môn Giáo dục quốc phòng yêu cầu mang mặc quân phục còn môn Giáo dục thể chất cũng phải có trang phục phù hợp. Điều này ảnh hưởng không nhỏ tới việc dạy và học của cả giảng viên và sinh viên. Thời gian học ngắn nên khi giảng viên hạ khoa mục mới xong sinh viên có ít thời gian để luyện tập, giảng viên cũng không có thời gian để tổ chức trò chơi, sinh viên thì khi học xong môn là lại phải về ký túc xá để thay trang phục rất mất thời gian, đặc biệt đối với những sinh viên ở tầng 4, tầng 5. Giảng viên chỉ có thể tổ chức trò chơi trong các buổi luyện tập (khi không có nội dung khoa mục mới).

Mặc dù sinh hoạt và học tập theo hình thức tập trung, ngoài giờ học có rất nhiều thời gian để tổ chức trò chơi và hoạt động ngoại khóa nhưng chủ yếu chỉ có thời gian buổi tối từ 19h30-21h để tổ chức hoạt động này vì 17h mới kết thúc giờ học sau đó là thời gian các em sinh hoạt cá nhân và ăn tối. Việc tổ chức hoạt động ngoại giờ cho sinh viên do Phòng Quản lý đào tạo và công tác học sinh sinh viên phối hợp với các khoa đào tạo tiến hành. Chính vì vậy, việc tổ chức các trò chơi hay các hoạt động ngoại khóa chỉ mang tính chất giải trí, thư giãn chứ không mang tính chất phục vụ cho môn học nhiều. Sự bất cập này hiện nay cũng đang là một khó khăn lớn trong việc tổ chức trò chơi quân sự cho sinh viên ngoài giờ học.

Bên cạnh những sinh viên rất tích cực khi tham gia vào các trò chơi quân sự thì cũng có rất nhiều sinh viên thờ ơ, lãnh đạm, cho rằng hoạt động này chỉ mang tính chất giải trí, tham gia cũng được mà không tham gia cũng chẳng sao. Chính vì vậy không thu hút được tất cả sinh viên tham gia vào. Điều này do nhiều nguyên nhân gây ra, có thể do nội dung trò chơi không hấp dẫn được sinh viên, cũng có thể do phần thưởng không được sinh viên đánh giá cao, cũng có thể do người quản trò không bao quát, nhắc nhở được sinh viên... Những nguyên nhân này cần được nhìn nhận khách quan và tổng thể để có cách khắc phục phù hợp với thực tiễn.

2.3. **Giải pháp tổ chức các trò chơi quân sự trong dạy học môn Giáo dục quốc phòng và an ninh tại trường Đại học Thủ đô Hà Nội.**

Thứ nhất, nhà trường cần có sự quan tâm hơn nữa trong việc chỉ đạo phối hợp giữa các khoa, phòng, đặc biệt là trong tổ chức các hoạt động ngoại giờ học. Hoạt động giảng dạy môn giáo dục quốc phòng và an ninh tại trường Đại học Thủ đô Hà Nội là cả một quá trình gồm rất nhiều bên liên quan như: Khoa Khoa học thể thao và sức khỏe, Trung tâm dịch vụ tổng hợp, Phòng Quản lý đào tạo và công tác học sinh sinh viên, Đoàn thanh niên, Trạm y tế, các khoa

đào tạo...Chính vì vậy việc phối hợp trong thực hiện nhiệm vụ của các bên liên quan là rất cần thiết. Đối với hình thức học tập trung, ngoài hoạt động học tập thì ngoài giờ học rất cần có sự quản lý và quan tâm một cách chặt chẽ. Nhiều khi hoạt động học tập diễn ra rất trật tự, trơn tru vì đã có chu trình sẵn nhưng hoạt động ngoài giờ học thì thiên biến vạn hóa và diễn biến rất phức tạp. Ngoài giờ học nhà trường cần tổ chức các hoạt động vui chơi, giải trí cho sinh viên vừa để quản lý sinh viên ngoài giờ học, vừa tạo ra sân chơi thú vị cho các em sau những giờ học căng thẳng. Muốn tổ chức được những hoạt động đó thì yêu cầu quan trọng là cần có sự phối hợp của các khoa, phòng và đặc biệt cần nhấn mạnh hơn là vai trò của đội ngũ giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh. Đây là lực lượng chủ yếu để quản lý sinh viên cả trong và ngoài giờ học. Hoạt động chơi nên mang tính quân sự vì nó gắn với môi trường học tập trung và gắn với đặc thù của đợt học là học giáo dục quốc phòng và an ninh.

Thứ hai, trong mỗi đợt học Giáo dục quốc phòng và an ninh cần tổ chức hội thao quân sự trong đó có các trò chơi quân sự. Việc làm này cần được nhà trường cụ thể hóa trong kế hoạch giảng dạy đầu mỗi kỳ học và giao cho đơn vị phụ trách chuyên môn tiến hành. Việc tổ chức Hội thao quân sự nhằm tạo hứng thú học tập cho sinh viên đồng thời cũng đánh giá quá trình học tập của sinh viên. Ngoài những nội dung học, hội thao cần có những trò chơi quân sự để tạo không khí sôi nổi, thi đua giữa các trung đội. Các trò chơi được tính điểm và cộng điểm tính thành tích của cả tập thể. Phần thưởng không cần có giá trị quá cao, chủ yếu là tạo sự hào hứng, nhiệt huyết cho sinh viên. Các nội dung trong Hội thao có thể được tổ chức thi đấu vòng loại vào những buổi sau giờ học, đến ngày bế mạc thì thi đấu vòng chung kết và trao giải. Như vậy không chỉ ngày Hội thao có được sự tham gia của sinh viên mà ngay cả những ngày khác cũng có những hoạt động ngoài giờ thiết thực, bổ ích.

Thứ ba, khi xây dựng kế hoạch học tập môn Giáo dục quốc phòng và an ninh cần lưu ý khi ghép môn học này cùng với các môn học khác. Để hạn chế việc sinh viên phải thay trang phục trong một buổi học đồng thời giảng viên cũng có thời gian lên lớp liên tục, cần chú ý khi ghép với môn khác. Để làm được điều này đòi hỏi phải có cái nhìn tổng thể tất cả tiến trình đào tạo của năm học, ngành học,...để xây dựng kế hoạch. Phòng Quản lý đào tạo và công tác học sinh sinh viên là đơn vị chủ chốt để xây dựng kế hoạch tuy nhiên cũng cần có sự góp ý của các bên liên quan đặc biệt là của đơn vị chuyên môn tiến hành hoạt động dạy học giáo dục quốc phòng và an ninh.

Thứ tư, khi tổ chức trò chơi quân sự cần yêu cầu toàn bộ sinh viên có mặt và huy động tối đa số lượng sinh viên tham gia vào quá trình chơi. Có nhiều sinh viên do kỹ năng vận động kém nên thường e ngại khi tham gia vào các trò chơi, một số sinh viên do tính cách không hòa đồng nên cũng không muốn tham gia. Với những trường hợp như vậy, người tổ chức trò chơi phải nắm bắt được và lôi kéo họ vào trò chơi. Thông qua quá trình học tập và sinh hoạt tập trung, cả giảng viên và sinh viên đều nắm được tính cách của những người trong cùng phòng ở, cùng trung đội của mình. Nếu có những sinh viên như vậy, giảng viên cần hết sức quan tâm và phối hợp với các trung đội trưởng để họ cùng tham gia vào tập thể. Thông qua những hoạt động khi chơi, các sinh viên đó sẽ bớt phần tự ti, ngại ngùng và hòa mình vào tập thể. Đây cũng là một trong những đích đến của việc tổ chức trò chơi quân sự.

Thứ năm, trong mỗi đợt học giảng viên cần phát hiện và đào tạo những sinh viên có tố chất có thể làm hạt nhân trong việc tổ chức trò chơi quân sự. Ở mỗi lớp, mỗi ngành học đều có những sinh viên có ưu thế trong việc tham gia và tổ chức các hoạt động tập thể. Giảng viên cần phát hiện và bồi dưỡng những sinh viên đó trong quá trình học tập, sinh hoạt để họ trở thành hoạt náo viên, trở thành hạt nhân nòng cốt khi tổ chức các trò chơi quân sự trong và ngoài giờ học. Đội ngũ giảng viên giáo dục quốc phòng còn hạn chế về mặt số lượng trong khi yêu cầu cần thiết của việc tổ chức quân sự là sự bao quát chung chính vì vậy đây sẽ là lực lượng hỗ trợ đắc lực cho giảng viên trong quá trình tổ chức trò chơi quân sự. Bên cạnh đó, giảng viên cũng cần có những sự khuyến khích, động viên những cá nhân tích cực bằng cách cộng điểm vào nội dung học hoặc

đề nghị khoa, nhà trường tặng giấy khen về thành tích...

3. KẾT LUẬN

Việc tổ chức trò chơi quân sự trong dạy học môn Giáo dục quốc phòng và an ninh tại trường Đại học Thủ đô Hà Nội là một trong những phương pháp dạy học nhằm tạo hứng thú cho sinh viên trong quá trình học tập. Quá trình tổ chức trò chơi quân sự trong môn học này những năm qua có nhiều thuận lợi nhưng cũng có những khó khăn đáng ghi nhận. Các giải pháp nêu trên cần được nhìn nhận một cách tổng thể và hoàn thiện trong thời gian lâu dài mới có thể thực sự mang lại hiệu quả. Việc đưa trò chơi quân sự vào nội dung dạy học môn Giáo dục quốc phòng và an ninh như một phương pháp dạy học tích cực cần có sự tham gia góp sức của toàn thể các bên liên quan trong đó có sự quan tâm sâu sắc của lãnh đạo nhà trường. Quá trình dạy học môn Giáo dục quốc phòng và an ninh không bất biến mà luôn luôn vận động và biến đổi đòi hỏi cả giảng viên và sinh viên phải không ngừng làm mới kiến thức, đổi mới phương pháp dạy và học để đạt được hiệu quả dạy học cao nhất.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020), *Thông tư số 05/2020/TT-BGDĐT về ban hành chương trình Giáo dục quốc phòng và an ninh trong trường trung cấp sư phạm, cao đẳng sư phạm và cơ sở giáo dục đại học, ngày 18/03/2020.*
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2005), *Giáo trình Giáo dục quốc phòng đại học cao đẳng (Dành cho đào tạo giáo viên Giáo dục quốc phòng)*, Tập 1, Quân sự chung, NXB Quân đội nhân dân.
3. Hà Thiện Hùng (2021), *Nâng cao hiệu quả của trò chơi thể thao quân sự*, Báo Quân đội nhân dân, chuyên mục Quốc phòng - an ninh, tháng 07/2021.
4. Lê Thị Phương (2015), *Sử dụng một số trò chơi trong dạy và học môn giáo dục quốc phòng an ninh lớp 10*, sáng kiến kinh nghiệm trường THPT Điều Cái, Đồng Nai.
5. Nguyễn Hải Dương (2019), *Nghiên cứu mô hình trải nghiệm nhằm phát triển một số phẩm chất cho học sinh tiểu học thông qua trò chơi quân sự tại Trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh - Đại học Thái Nguyên*, đề tài khoa học tại Trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh - Đại học Thái Nguyên, mã số ĐH2018-TN10-01.
6. Nguyễn Hải Dương (2018), *Thiết kế một số trò chơi quân sự cho học sinh tiểu học trải nghiệm ở Trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh*, Tạp chí Giáo dục và xã hội, số đặc biệt tháng 6/2018.
7. Trần Hoàng Tinh (2015), *Trò chơi quân sự trong giáo dục quốc phòng, an ninh - một hoạt động ngoại khóa nhằm góp phần rèn luyện tính kỷ luật cho sinh viên*, Tạp chí giáo dục số 372, kỳ 2 tháng 12/2015.

MILITARY GAMES IN NATIONAL DEFENSE AND SECURITY EDUCATION SUBJECTS AT HANOI METROPOLITAN UNIVERSITY

Abstract: *Military games in teaching defense and security education have a great role in imparting knowledge, practise skills, and creating excitement for students in study process. In recent years, the organization of military games in teaching defense and security education at Hanoi Metropolitan University has been implemented and brought about positive effects. However, there are still certain limitations that need to be recognized and appropriate solutions.*

Keywords: *National defense and security education, military games, interest, effective.*